

VERSLAG

Vergadering:	Commissie Borging Energieakkoord, nr. 10
Datum en tijd:	15 december 2015, 10.30 uur
Plaats:	SER-gebouw te Den Haag
Aanwezig:	Nijpels (voorzitter), Bos, De Bruijn, Burgman, Van Dril, Franken, Van der Gaag, Gerrits, Grünfeld, Groot Wassink, Hulman, Langen, Merkx, Muilwijk, Van de Oever, Ouwehand, Rats, Ravesloot, Ruijgrok, Van Ruiten, Slotema, Thijssen, Timmers, Van Tongeren, Van der Tang, Wijdoogen, Wilkeshuis
Ministeriële vertegenwoordigers:	Brieskorn (I&M), Van Dalen (BZK), Van Engelenburg (I&M), Strik (I&M), Tesson (FIN), Zeestraten (EZ)
Secretariaat:	De Haan, Weterings, Westenberg, Van der Wijst, Rensen (notulist)

1. Opening en mededelingen

- Vergaderschema 2016

De *voorzitter* opent de vergadering en heet de aanwezigen welkom. Spreker doet de volgende mededelingen.

Afgelopen zaterdag is een klimaatakkoord bereikt in Parijs. Het klimaatakkoord hoeft hier niet uitgebreid besproken te worden omdat de opstellers van het Energieakkoord destijds hebben besloten om geen CO₂ doelstelling aan het Energieakkoord toe te voegen. In ieder geval zijn de gemaakte afspraken voor de uitvoerders van het Energieakkoord wel een steun in de rug. Het is aan de politiek om deze afspraken te vertalen in nationale wet- en regelgeving.

Vergaderschema 2016

Bij de agenda is ter kennisname een vergaderschema voor 2016 gevoegd. Er zijn voor het komende jaar vier vergaderingen van de Borgingscommissie gepland, waarvan er drie op een woensdag plaatsvinden.

Verslag 13 oktober 2015 (BEA/21)

Het verslag wordt onder dankzegging ongewijzigd vastgesteld.

2. Voortgangsrapportage 2015

- Stand van zaken

De *voorzitter* licht het volgende toe.

De rapportage geeft een overzicht van de voortgang en de resultaten in alle domeinen van het Energieakkoord. De vorige keer is besloten om aan de slag te gaan met de tekorten die in de Nationale Energieverkenning (NEV) zijn gesignaleerd. In het Energieakkoord zijn vijf centrale doelstellingen gesteld en de NEV heeft vastgesteld dat drie daarvan binnen handbereik zijn. Dat betreft anderhalf procent energiebesparing, 15.000 banen en zestien procent duurzame energie in 2023. De twee doelstellingen die niet binnen handbereik zijn betreffen veertien procent duurzame energie in 2020 en de energiebesparing van 100 PJ in 2020.

In de maand mei is afgesproken dat tekorten die op een van de vijf doelstellingen ontstaan ingelopen moeten worden door middel van maatregelen. De domeinen zijn daarmee aan de slag gegaan. Dat heeft geleid tot een maatregelenpakket. In dat pakket zitten intensiveringen voor hernieuwbare energie (Wind op land, warmteregeling, lokaal energieoffensief) en energiebesparing (Regiegroep koopsector, extra handhaving wet milieubeheer) maar ook een aantal additionele maatregelen (bijvoorbeeld witte certificaten). Met die intensiveringen zijn de twee achtergebleven doelstellingen dichterbij het gewenste resultaat gekomen.

Het pakket maatregelen ligt nu voor. De ECN heeft de afgelopen maanden berekeningen gedaan om waardes aan het pakket toe te kennen. Daar waar dat nog niet kon worden berekend zal de ECN dat doen voor 1 april 2016.

Over een groot deel van het pakket bestaat overeenstemming. Over het andere deel moet nog worden gesproken met de vier oprichters van het Energieakkoord, zijnde de Milieubeweging, de vakbeweging, de werkgeversgeleding en het kabinet. Op 17 december aanstaande is er overleg met de bewindslieden over de resterende beslispunten.

De voortgangsrapportage is voor 98 procent gereed. De uitkomsten van het gesprek op 17 december worden er nog aan toegevoegd. De procedure is als volgt. De voorzitter van de Borgingscommissie stuurt de rapportage met een begeleidende brief naar de voorzitter van de SER die het vervolgens naar de minister van EZ stuurt waarna het naar de Tweede Kamer gaat.

Vragen naar aanleiding van de voortgangsrapportage

De heer *Thijssen* vindt het fijn dat de rapportage alleen wordt verstuurd als duidelijk is dat de doelen zullen worden gehaald. Spreker roept de partijen dan ook op om snel maatregelen te treffen teneinde die doelen ook te halen.

Spreker wijst op het feit dat de beoogde temperatuurstijging van twee graden eigenlijk anderhalve graad is. Die anderhalve graad betekent 40 procent CO₂ reductie in 2020. Op dit moment wordt zeventien procent gehaald. Indien het Energieakkoord wordt uitgevoerd zoals is afgesproken, dan wordt 21 procent gehaald. Dan moet er nog negentien procent ingelopen worden. Vermoedelijk zal de evaluatie in 2016 daar ook over gaan.

Spreker roept alle partijen op om juichend in te stemmen met die paar maatregelen die nodig zijn om het Energieakkoord uit te voeren. Dan kunnen de werkzaamheden zich volgend jaar richten op de veel grotere opgave die nodig is om in de buurt te komen van dat wat afgelopen weekend in Parijs is afgesproken.

De *voorzitter* beaamt dat het de bedoeling is om het zo snel mogelijk gereed te hebben. Spreker licht het volgende nog toe.

Vlak voor Kerst zal naar verwachting het Energierapport verschijnen en in de eerste maanden van 2016 zal daar een brede maatschappelijke dialoog over zijn. Op basis daarvan komt het kabinet rond de zomer 2016 met de Energieagenda.

Rond het Belastingplan heeft de Staatssecretaris van Financiën de mededeling gedaan dat het kabinet nog voor het eind van het jaar met een klimaatbrief komt. Het kabinet geeft daarmee uitvoering aan een aangenomen motie. Die motie heeft een vervolg gekregen in de deal die gemaakt is door D66 met het kabinet om het Belastingplan door de Eerste Kamer te krijgen. In die deal zit onder andere 100 miljoen extra energiebesparing en de toezegging dat het kabinet voor 1 januari 2016 een brief opstelt met de procedurele beschrijving rond de kolencentrales.

3. Uitvoeringsagenda 2016

- Proces naar Uitvoeringsagenda 2016

De uitvoeringsagenda 2016 zal in februari in de Borgingscommissie worden besproken. In dat stuk zullen alle acties die genomen moeten worden op een rij worden gezet. De uitvoeringsagenda wordt doorgestuurd naar de Tweede Kamer en kan dus ook onderdeel worden van een politiek debat.

De heer *Weterings* licht toe dat de opzet hetzelfde zal zijn als de agenda van 2015. Dat betekent dat per domein acties, trekkers en deadlines worden benoemd. Dat maakt

concreet wat er wanneer en door wie gerealiseerd wordt. Dat is in lijn met de gemaakte afspraken. De staf van de Borgingscommissie neemt daar begin januari het initiatief voor. De planning is om die agenda in de vergadering van februari vast te stellen.

Daarnaast zullen ook zaken een plek krijgen die over de domeinen heen gaan. Het gaat dan om een conferentie in het kader van het EU voorzitterschap in het voorjaar, de evaluatie van het Energieakkoord alsmede het traject van de NEV en daaraan gekoppeld de eigen voortgangsrapportage.

Het jaar 2016 bestaat uit drie perioden. De periode tot 1 mei wordt benut om de acties die nog niet scherp en SMART zijn te concretiseren zodat deze ook doorgerekend kunnen worden in de tweede periode van 1 mei tot 1 oktober. In die periode zal ook de uitvoering van de NEV plaatsvinden. De daaropvolgende periode, na 1 oktober, zullen de consequenties van de NEV worden vertaald naar het werkpakket.

Op basis van de resultaten van de evaluatie zal bezien worden hoe de Borgingscommissie verder gaat.

Met alles wat er volgend jaar staat te gebeuren concludeert de *voorzitter* dat 2016 op alle fronten het jaar van de Energie gaat worden.

4. Pitches

- Energie Prestatie Keuring door Barend van Engelenburg (Ministerie I&M);
- Lokale Energie Etalage door Lian Merckx (VNG);
- Gedragscode wind op land door Hans Timmers (NWEA);
- Wind op land, creëren van acceptatie voor windenergie door Katja Langen (Eneco).

Pitch 1 Energie Prestatie Keuring

De presentatie Energie Prestatie Keuring (EPK) wordt verzorgd door de heren Stef Strik en Barend van Engelenburg van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu.

Een van de redenen voor een EPK is gelegen in het feit dat energiebesparing bij bedrijven niet de hoogste prioriteit heeft omdat energiekosten slechts een gering onderdeel uitmaken van de totale bedrijfskosten. Tevens ontbreekt vaak de kennis bij bedrijven. De sheets van de presentatie zijn geplaatst op de website van het Energieakkoord.

Vragen en/of opmerkingen naar aanleiding van de presentatie

De heer *Ravesloot* complimenteert de heren voor de wijze waarop zij dit project hebben geleid. Bij de bedrijven die aan het project hebben deelgenomen ziet hij enthousiasme voor een EPK. De bedrijven willen er mee door. Er is zelfs bereidheid om dit niet alleen regionaal te doen, maar het uit te breiden naar sectoren en indien mogelijk naar heel Nederland. De branches willen het graag landelijk introduceren.

Mevrouw *Bos* is aangenaam verrast te horen dat het bedrijfsleven enthousiast is.

Er wordt in de presentatie gesteld dat het direct uitgerold kan worden. De pilot fase heeft al aangetoond dat het werkt en dan is de vraag wat het er van weerhoudt om van deze EPK iets soortgelijks te maken als de APK voor voertuigen.

De heer *Strik* had deze vraag al verwacht. De verplichting tot energiebesparing die zich binnen 5 jaar terug verdient staat al 20 jaar in de wet maar is nooit door de overheid afgedwongen en het bedrijfsleven heeft zich ook nooit verplicht gevoeld. Een wettelijke verplichting biedt dus geen zekerheid voor de toekomst.

De *voorzitter* vult hierbij aan dat de partijen van het Energieakkoord er niet voor hebben gekozen om de EPK verplicht te stellen. Er is gekozen voor een vrijwillige route.

De heer *Ravesloot* vult hier nog bij aan dat er meerdere varianten zijn. Bezien zal worden wat in de praktijk het best aanslaat. Het maakt ook innovaties mogelijk en de basis van vrijwilligheid zorgt voor enthousiasme. Er is op dit moment geen aanleiding voor om het verplicht te stellen.

Mevrouw *Bos* vraagt zich af hoe de succesvolle uitprobeerders toch langzamerhand naar minder vrijblijvende instrumenten kunnen. Dat is vooral van belang voor bedrijven die niet mee willen doen. De EPK lijkt een makkelijk instrument omdat de APK voor voertuigen reeds bekend is.

De heer *Strik* licht toe dat er altijd nog handhaving bestaat voor bedrijven die echt niet mee willen doen. Er wordt geprobeerd om de ondernemer te overtuigen om iets te gaan doen met goed will en vertrouwen uit de branches en de overheid. Het blijkt dat een groot aantal bedrijven daardoor over de streep gaan.

De heer *Thijssen* is het ermee eens dat dit een manier is om verandering in de samenleving voor elkaar te krijgen. Er is echter ook nog een andere manier, namelijk de EPK uitrollen zoals dat destijds is gedaan voor de APK. Dan kan het sneller gaan. Juist omdat er enthousiasme is bij de werkgevers en de brancheorganisaties in deze Borgingscommissie aan tafel zitten, kunnen zaken worden gedaan. De EPK kan zeven tot acht procent van de besparingsdoelstelling opleveren. Dat is hard nodig en kan aanstaande donderdag meegenomen worden in het gesprek met de bewindsvoerders. De *voorzitter* vindt dat de heer Thijssen die vraag donderdag zelf kan stellen.

De heer *Strik* vult nog aan dat de EPK per 1 januari wordt uitgerold over zoveel mogelijk branches. Daarmee zullen veel PJ versneld binnen gehaald kunnen worden. De *voorzitter* besluit dat de Borgingscommissie het proces kritisch zal volgen.

De heer *Grünfeld* vraagt naar de energiebesparing die wordt gerealiseerd door de EPK. De heer *Van Engelenburg* licht toe dat de negen projecten vergezeld zijn gegaan van een externe evaluatie. De projecten zelf hebben niet zolang geduurd dat er een daadwerkelijke energiebesparing in een bedrijf kon worden vastgesteld. Kijkend naar de besparingspercentages die gemaakt zijn in de energiebesparingsplannen, dan komt het gemiddeld tussen de tien tot vijftien procent per bedrijf uit. Het gaat hier wel om de voorlopende bedrijven. Indien deze aanpak wordt uitgevoerd bij bedrijven die minder voorop lopen, dan komt het uit op mindere percentages. Een soortgelijk project dat VNO-NCW Midden uitvoert in Gelderland komt uit op een redelijk grote besparing bij 8.000 bedrijven van één tot drie PJ. Dat is best veel. De heer *Strik* vult hier bij aan dat het per branche sterk verschilt. In de zorgsector is veel winst te behalen. Een zorginstelling in Den Haag heeft 20 instellingen onderzocht op energieverbruik hetgeen uitkomt op 40 procent besparing op gas en 45 procent besparing op energie.

De heer *Van den Oever* heeft geparticipeerd in de begeleidingsgroep. De vraag is daar niet gesteld of de EPK verplicht moet worden, daar gaat de wetgever over. Wel is gebleken dat een relatief beperkt aantal bedrijven meededen. Het is zaak om meer bedrijven mee te krijgen. Het zit nu op 75 bedrijven en dat moet naar 750.000 bedrijven. Daar zit de uitdaging in. Volgens de heer *Strik* kan niet worden volstaan met een oproep aan de overheid om hier meer aan te gaan doen. Het is echter een illusie om te denken dat de overheid de komende jaren alle ondernemers kan bereiken. Dat is namelijk voor de overheid een onmogelijk taak. Er komt wel druk vanuit de overheid, maar het is vooral de taak van het bedrijfsleven en de brancheverenigingen zelf om de leden te bedienen op het gebied van energiebesparing.

De *voorzitter* meldt dat aanstaande donderdag gesproken gaat worden over de intensivering van de maatregelen die al in het Energieakkoord zitten en over de extra maatregelen. Een daarvan is het voorstel, dat donderdagochtend ter tafel ligt, om 20 extra mensen in te schakelen voor de handhaving van de Wet milieubeheer. Dat betekent dat het Rijk de Gemeenten faciliteert met de aanstelling van 20 extra mensen. Dat zorgt voor extra druk en extra controle op de naleving van de EPK. Dat is het aspect van handhaving, naast de voorlichtende rol die de brancheverenigingen hebben. Spreker roept de brancheverenigingen op om de provincie in te trekken en uit te leggen dat het gaat om een bestaande wettelijke verplichting en dat de maatregelen zich ook binnen bepaalde tijd terugverdienen. Spreker geeft een voorbeeld van energiebesparing door een aanpassing in TL-buizen en stuurt na de vergadering een link naar de betreffende website door.

De heer *Ouwehand* vraagt naar het borgen van de leercurve en het organiseren van feedback. De ministeries van EZ en I&M moeten namelijk wel samen met het bedrijfsleven een goede aanpak ontwikkelen.

Indien dit een succes wordt, dan zullen de ministeries deze methode blijven stimuleren, aldus de heer *Strik*. EZ en I&M zullen dit ook gaan monitoren. Indien het een succes blijkt te zijn, dan gaat het systeem zich vanzelf regelen.

De *voorzitter* vindt dit een goede actie voor de notulen. Spreker vraagt de vertegenwoordigers van de milieufederatie of zij de regionale voorzitters willen vragen om in hun Kersttoespraken het regionale bedrijfsleven op te roepen ermee aan de slag te gaan. Spreker rekt op die actie.

Pitch 2 Lokale Energie Etalage

De presentatie wordt verzorgd door Lian Merckx van de VNG. De lokale energie etalage is een website die al een paar maanden online is. De presentatie gaat vooral in op de resultaten van de monitoring van het energieverbruik bij Gemeenten. De sheets van de presentatie zijn geplaatst op de website van het Energieakkoord.

De *voorzitter* vindt het een mooi project dat nog verder geperfectioneerd zal worden. Het zou mooi zijn als er een app komt waarin alle landelijke gegevens over energieverbruik te raadplegen zijn. Dan kunnen de burgers zien wat het energieverbruik is op macroniveau en op microniveau.

Pitch 3 Gedragscode wind op land

De presentatie wordt verzorgd door Hans Timmers, voorzitter van de NWEA. De presentatie gaat in op de gedragscode die met de sector is ontwikkeld. De code heeft als doel om te laten zien dat de omgeving in een vroegtijdig stadium wordt betrokken wanneer er windenergie in een omgeving komt. De sheets van de presentatie zijn geplaatst op de website van het Energieakkoord.

Vragen en/of opmerkingen naar aanleiding van de presentatie

De *voorzitter* licht nog toe dat de 25 acties die betrekking hebben op wind op land aanstaande donderdag worden besproken. Die acties zijn geformuleerd om ervoor te zorgen dat ook de doelstellingen voor wind op land worden gehaald. De minister van EZ heeft in de begeleidende brief bij de NEV aangekondigd om nog eens extra met de Provincies rond de tafel te gaan en dat is inmiddels gebeurd. Dat heeft geleid tot een zodanig pakket wat de planbureaus zullen meetellen.

De heer *Van der Gaag* vindt het prima als het bedrijfsleven een democratisch afgesproken visie ter discussie stelt, maar de Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten gaan daarover. Er zijn na uitvoerige discussies keuzes gemaakt en als dan toch blijkt dat dingen anders zijn, dan zijn er andere afwegingen die een rol spelen dan alleen het belang van degene die een grondpositie heeft. Spreker heeft er vertrouwen in dat het goed komt om de doelstelling te halen met de punten die met elkaar zijn afgesproken. Om de energiedoelstelling na 2020 door te zetten, is het van groot belang om gezamenlijk doordrongen te zijn van de noodzaak en de benodigde energiemix om in hernieuwbare energie te voorzien. Men is nu nog bezig om de erfenis van het 'doorduw' verleden te verwerken, maar er zijn wel hoopvolle ontwikkelingen. Spreker denkt dat er op verstandige wijze wordt omgegaan met de punten die er nu liggen en het is vooral verstandig om de discussie buiten de publiciteit te voeren. De *voorzitter* denkt dat het een illusie is dat het buiten de publiciteit kan blijven.

De heer *Timmers* vindt dat er veel meer gesproken moet worden over acceptatie in plaats van over draagvlak. Er is op dit moment een discussie in de gemeente Nootdorp over het geluid van een windturbine in een aangrenzend bos. Dat bos ligt op tien meter naast de A12, een snelweg met zes rijbanen. Die discussie zou helemaal niet gevoerd hoeven worden want de snelweg neemt het geluid wel over. De discussie over de inrichting van een gebied moet gevoerd worden met de Provincies.

De *voorzitter* wijst op het feit dat er afspraken zijn gemaakt tussen twee ministers en het IPO over de opgave voor Provincies. Er zijn tevens procedures afgesproken voor de doelstelling van 6.000 megawatt. Die doelstelling geldt voor alle Provincies, zonder uitzonderingen.

Pitch 4 Wind op land, creëren van acceptatie voor windenergie

De presentatie wordt verzorgd door Katja Langen van Eneco. De presentatie betreft een praktijkverhaal over een windpark in de gemeente Houten. De regionale media hebben dit initiatief negatief neergezet. Bij de bewoners bestaat dan ook veel weerstand tegen het plaatsen van windmolens. Het is voor de ontwikkelaars een uitdaging om juist de succesverhalen onder de aandacht te brengen. De vraag naar duurzame (wind) energie is aanwezig, maar het doel is om acceptatie te bereiken voor het feit dat daar wind voor nodig is.

Een andere uitdaging is procesparticipatie. Het is een oproep om uit te dragen dat overheden zelf de sleutel in handen hebben om die procesparticipatie op een goede manier vorm te geven. Overheden zullen bewoners de ruimte moeten bieden om invloed uit te oefenen op de wijze waarop windenergie de gemeente in komt. Daarnaast is het van belang dat overheden ook doorpakken en gebruik maken van datgene wat in een proces wordt gecreëerd.

Vragen en/of opmerkingen naar aanleiding van de presentatie

De heer *Van Tongeren* vindt dat Eneco een compliment verdient in de hele mix van wind, biobrandstoffen, zonne-energie en het hele proces van participatie alsmede het betrekken van de omgeving daarbij.

Mevrouw *Bos* vraagt of er iets te melden is over technologische innovaties met betrekking tot windmolens. Bijvoorbeeld in de vorm van nieuwe variaties zoals dat ook bij zonnepanelen het geval is.

Mevrouw *Langen* licht toe dat er al veel ontwikkelingen en initiatieven zijn. Eneco monitort wat de markt doet. Daaruit blijkt dat het nog steeds uitdagend is om het economisch haalbaar te krijgen. Er zijn wel initiatieven die langzaam de haalbaarheid kunnen gaan bereiken. Dat zijn echter niet de grote vermogens. De enorm hoge windmolens zijn (nu nog) nodig om de doelstelling van het Energieakkoord te halen.

De *voorzitter* memoreert het begin van de uitvoering van het Energieakkoord. Veel partijen stelden destijds dat de beoogde 40 procent nooit zou worden gehaald. Op dit moment zit het toch echt al op een kostenreductie van 46 procent. Het blijkt dat de ontwikkelingen in een tijdsbestek van twee jaar ontzettend snel zijn gegaan. Op het gebied van windmolens meldt spreker dat er recent nieuwe rotorbladen zijn ontwikkeld die een energie efficiency van elf procent per windmolen geven. De ontwikkeling in windmolens gaat steeds verder. De leden hebben verder geen vragen meer en spreker dankt alle sprekers voor de presentaties.

5. Rondvraag en sluiting

De heer *Slotema* deelt mede met pensioen te gaan in februari 2016. Spreker wil nog graag het volgende delen.

In 2008 was spreker betrokken bij de totstandkoming van het sectorakkoord Mobiliteit in beweging dat tot 2020 loopt. De verwachting is dat de daarin gestelde doelen worden gehaald. In 2013 werd EVO gevraagd mee te doen aan het Energieakkoord voor het onderdeel mobiliteit. Daarvoor is getekend en EVO heeft aangegeven dat de achterban gebruik maakt van alle modaliteiten en dus alle mogelijke brandstoffen en technologieën nodig heeft. Voor vrachtauto's en schepen is volop ingezet op LNG en biobrandstoffen. LNG (vloeibaar gas) levert een CO₂ reductie op van 20 procent en de inzet van biobrandstoffen kan nog veel meer opleveren. Het is spreker in de afgelopen twee jaar tegengevallen om continue op te moeten boksen tegen NGO's die weerstand bieden tegen de inzet van vloeibaar gas, aardgas en biobrandstoffen. Deze NGO's blijven bij hun standpunt, ook al zijn veel studies verschenen die hun argumenten tegen spreken. Positieve zaken zijn de Green Deal Zero Emissie Stadsdistributie, de vrachtwagens die inmiddels echt schoon zijn en voldoen aan de uitstootnormen voor fijnstof alsmede het toenemende aantal Ecocombi's. Spreker sluit af met de vraag aan de NGO's om de weerstand te laten varen en zaken te doen.

De *voorzitter* stelt voor dat beide partijen apart nog eens een gesprek voeren.

De heer *Van Tongeren* stelt voor om in de vergaderingen van deze Borgingscommissie ook aandacht te hebben voor de transitie naar duurzaamheid.

De heer *Thijssen* neemt het aanbod voor een gesprek met de heer Slotema graag aan. Spreker wil het volgende nog melden. Het is van belang om ervoor te waken dat er keuzes worden gemaakt die bedrijven voor een lange tijd vast zetten in een bepaalde technologie omdat de investering terugverdiend moet worden. Het meest duidelijke voorbeeld daarvan zijn de kolencentrales. Dat is een totale blunder geweest waardoor Nederland nu met een aantal kolencentrales zit. Het zou de samenleving een paar miljard euro kosten om die te sluiten. Dat gevaar zit in alle sectoren, ook bij transport. Dit wil spreker ook graag meenemen in het gesprek met de heer Slotema.

Niets meer aan de orde zijnde sluit de *voorzitter* onder dankzegging aan de aanwezigen de vergadering om 12.10 uur.